

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่ง ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของมนุษย์เพื่อให้มนุษย์นำความรู้ ความสามารถ ไปพัฒนาสังคมให้เจริญเติบโตอย่างสมดุลทุกๆด้าน กล่าวคือด้านสังคม ด้านการเมืองการปกครองและด้านเศรษฐกิจ โลกปัจจุบันเป็นโลกแห่งความรู้และสารสนเทศ มนุษย์ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญต้องได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถแบบยั่งยืน ทั้งนี้ วัตถุประสงค์ของบุคคลหลายๆฝ่ายต่างเห็นพ้องกันว่า ในทศวรรษหน้า ควรมุ่งเน้นพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้มนุษย์มีศักยภาพ สามารถ ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ. 2541 : 1)

ในปัจจุบันทุกประเทศต่างทุ่มเทพิพัฒนาการศึกษา เพื่อเสริมสร้างภูมิปัญญาด้วยความเชื่อร่วมกันว่า ประเทศที่เจริญด้วยกำลังปัญญาเท่านั้น ที่มีความสามารถแข่งขัน ผงาดได้ในเวทีโลก ความมั่นคงความผาสุกของแต่ละสังคมซึ่งไม่ได้ขึ้นอยู่กับทรัพยากรหรือกำลังอาวุธ อีกต่อไป หากขึ้นอยู่กับ “ภูมิปัญญา” ของแต่ละสังคมที่จะใช้ในการเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจในเวทีนานาชาติอันนำไปสู่ความเป็นปึกแผ่นของสังคม และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กล่าวถึงท้องถิ่น ในมาตราที่ 46 ระบุว่า บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิหรืออนุรักษ์ พื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ยังได้กำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษาไว้อย่างชัดเจนโดยมุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองและรู้ทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม ในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรฉบับปรับปรุงให้บรรลุจุดเน้น 3 ประการ คือ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 18) จัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ ส่งเสริมให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตร และการพัฒนาหลักสูตรที่มีความหมายกับผู้เรียน ซึ่งเป้าหมายทั้ง 3 ประการนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนวิชาต่างๆหลากหลาย การเลือกสอนวิชาชีพและวิชาอื่นๆ โรงเรียนระดับประถมศึกษา สามารถเตรียมนักเรียนมุ่งไปสู่การประกอบอาชีพในท้องถิ่นได้ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการทำงาน มีทักษะในการใช้เครื่องมือและมีนิสัยรักการ

ทำงานและปรับปรุงงานอยู่เสมอ เพื่อตอบสนองแนวทางการพัฒนาการศึกษาตามทัศนะของ
นักการศึกษาในประเทศ และกระแสพัฒนาการศึกษาที่เกิดขึ้นในสังคมโลก

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและภาครัฐได้ร่วมกันหาแนวทางกำหนดนโยบาย
และดำเนินการด้านต่างๆ เพื่อพัฒนาส่งเสริมเกื้อกูลต่อการพัฒนาระบบการศึกษาของ
ประเทศ พระราชบัญญัติการกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่น ในปีพุทธศักราช
2540 ส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีบทบาท ในการพัฒนาการศึกษาของประเทศ ซึ่งพระราชบัญญัติ
การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้ความสำคัญต่อการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ
โดยเฉพาะมุ่งตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น เป็นอย่างมากดังใน มาตรา 27 ให้สถาน
ศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสารของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรณหนึ่งในส่วนที่
เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเชื่อมั่นว่าหากมีการ
ดำเนินการปฏิรูปการศึกษาแล้วจะสามารถเปลี่ยนโฉมหน้า และแนวทางการบริหารจัดการศึกษา
ของประเทศไทย อันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพของประชาชนคนไทย เพื่อการ
พัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ เกิดความเสมอภาคและสิทธิทางการศึกษาเท่าเทียมกัน กลายเป็น
ชุมชน ที่มีความเข้มแข็งและสังคมพัฒนายิ่งขึ้น ส่งผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจตลอดทั้ง
การปฏิรูปสังคม (นิคม ชมภูหลง. 2543 : 12)

ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับครูและผู้บริหาร โรงเรียนมีลักษณะที่เกี่ยวข้อง
สัมพันธ์กัน โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษาที่มีหน้าที่เป็นผู้นำหน่วย
งานระดับปฏิบัติคือ โรงเรียนระดับประถมศึกษา มีความใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุด ผู้
บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษาจึงควรเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจหลักสูตร นำหลักสูตร
ไปใช้ในโรงเรียน ระดับประถมศึกษาการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการ
ของท้องถิ่น ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่การสอนมีบทบาทสำคัญต้องเป็นผู้นำหลักสูตรไปใช้ใน
โรงเรียนระดับประถมศึกษา จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่มีความเหมาะสมกับวัย
สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย หลักการและแนวดำเนินการใช้หลักสูตรแต่ละระดับ ซึ่งเน้นให้
ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการเรียนรู้แต่ละกลุ่มวิชาประเมินผลการเรียนรู้อันเป็นผลผลิตของ
หลักสูตรและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
(นิคม ชมภูหลง. 2543 : 13)

การบริหารจัดการศึกษา มีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องดำเนินการโดยการให้
ความร่วมมือกันหลายฝ่าย ที่ดำเนินการบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนระดับประถมศึกษาที่มี
ความจำเป็นที่มีการติดต่อกับชุมชนในทุกเรื่องและร่วมมือกัน ในการจัดการศึกษารูปแบบ

ต่างๆไป หรือเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการพึงพาอาศัยและเพื่อสนองเจตนารมณ์พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีความต้องการให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการศึกษา และมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการภายในโรงเรียนประถมศึกษา ในทุกด้าน กระทรวงศึกษาจึงได้ออกระเบียบตามพระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการกระทรวง ศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ในมาตรา 38 ได้กำหนดให้มี คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 9 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 15 คน ประกอบด้วยผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์ และ/หรือผู้แทนองค์กรศาสนา และผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ให้ความเห็นชอบในการจัดทำหลักสูตร ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น กำกับ ติดตาม การดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา ส่งเสริมให้เด็กทุกคน ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงมีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542 :4)

ประเวศ วะสี (2541 : 22-23) ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาจำเป็นต้องเปลี่ยนรูปแบบในการจัดใหม่โดยเป็นการจัดการศึกษา สำหรับคนทั้งหมด (Education for All) อย่างทั่วถึง ยืดหยุ่นหลากหลาย และเหมาะสมกับคนทุกกลุ่มในสังคม โดยให้ทุกส่วนในสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (All for Education) ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่เข้าใจง่ายสนุกและพัฒนาค้นได้ตามศักยภาพของมนุษย์สามารถแก้ปัญหาและ พัฒนาเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การเมืองและสุขภาพไปพร้อมๆกัน สร้างระบบส่งเสริมวิชาชีพ ปฏิรูประบบการบริหาร จัดการศึกษาให้มีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ ในการบริหารจัดการและตรวจสอบให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 (2544 :4) ได้จัดการประชุมสัมมนา เรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 27 มาตรา 28 และมาตรา 29 กำหนดให้สถานศึกษา มีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย และจัดทำสาระหลักสูตรที่มีลักษณะหลากหลาย มีความมุ่งหมายเฉพาะที่จะพัฒนาวิชาการ วิชาชีพชั้นสูงและการค้นคว้า

วิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาสังคม ตลอดจนร่วมมือกับบุคคล ครอบครัวยุ ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบัน ศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยการจัดการ กระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหา ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชน ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์การพัฒนา ระหว่างชุมชน การศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาในสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นการสนองตอบแนวทางการปฏิรูป การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ได้ดำเนินการจัดทำโครงการ พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “พุทธมณฑลอีสานพระธาตุนาคุณมหาสารคาม” ซึ่งเนื้อหาของ หลักสูตรประกอบด้วยประวัติ ความเป็นมาของพุทธมณฑลอีสาน ความสำคัญของพระธาตุ นาคุณ พุทธคุณของพระธาตุนาคุณ และปาฏิหาริย์ต่างๆ

จากความสำเร็จและสภาพปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การดำเนินพัฒนาหลักสูตร ท้องถิ่นโดยความร่วมมือกันของผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน โรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1 และ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีการดำเนินการตาม นโยบายและทิศทางการพัฒนาประเทศด้านเศรษฐกิจ สังคมและพระ ราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ปี พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และด้าน การปฏิรูปการศึกษา นโยบายปฏิรูป แม้จะมีกระแสปฏิรูปหรือการพัฒนา รูปแบบการจัด การศึกษาในรูปแบบการจัดการศึกษา ในด้านต่างๆก็ตามในการดำเนินการวิจัย เพื่อให้ได้ ข้อมูลในส่วนนี้จึงเป็นเรื่องที่สำคัญและต้องให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากมีความ สำคัญต่อการดำเนิน นโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการ ปฏิรูปการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีหน้าที่ต้องนำนโยบายที่สอดคล้อง สัมพันธ์กับ ความเข้าใจของผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน โรงเรียนที่เปิด สอนช่วงชั้นที่ 1 และ 2 ซึ่งมีหน้าที่ต้องนำนโยบายไปปฏิบัติจริงและบังเกิดผลต่อตัวผู้เรียน ตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษาในจังหวัดมหาสารคามและประเทศโดยภาพรวม และการวิจัยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ของผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา ด้านการปฏิรูปหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอนโดยเน้นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในครั้งนี้จะเป็น

ประโยชน์ ต่อการปฏิรูปการศึกษา สนองนโยบายและการนำไปปฏิบัติ (สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามหาสารคาม เขต 1. 2547 :2)

ผู้วิจัยในฐานะปฏิบัติหน้าที่ราชการในตำแหน่งครูผู้สอนในโรงเรียนช่วงชั้นที่ 1-2
ซึ่งมีบทบาทและหน้าที่ในการปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ในระดับสถานศึกษาที่
จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร
ท้องถิ่นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยจะ
ทำให้ได้ข้อมูลพื้นฐานซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมาก ในการนำไปพิจารณาปรับปรุงการจัด
การเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์
สูงสุดกับผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหาร ครู
ผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามสถานภาพและขนาดของโรง
เรียน ทั้งโดยรวมและรายด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ของผู้บริหาร
ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามสถานภาพและขนาดโรง
เรียน ทั้งโดยรวมและรายด้าน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ของ
ผู้บริหาร ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สมมติฐานการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหาร ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามสถานภาพและขนาดโรงเรียน อยู่ในระดับ
มาก
2. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหาร ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามสถานภาพและขนาดโรงเรียน แตกต่างกัน
ทั้งโดยรวมและรายด้าน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดของทาบ (1962 : 21) 4 ขั้นตอน คือ

- ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มโครงการ
- ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นวางแผนการดำเนินงาน
- ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินงานตามแผนงาน
- ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินโครงการ

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของ
ผู้บริหาร ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีขอบเขต การวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้สอน และ
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1และ2 สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 จากจำนวน 284 โรงเรียน จำนวนทั้งสิ้น
6,431 คน จำแนกเป็น ผู้บริหาร 284 คน ครูผู้สอน จำนวน 3,351 คนและ
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2,796 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มหาสารคาม เขต 1. 2547 : 2)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 ผู้บริหาร ได้มาโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan
(บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 43) แล้วสุ่มอย่างง่ายสัดส่วนตามขนาดโรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่าง
จำนวน 163 คน

1.2.2 ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใช้วิธีโดยการสุ่ม
แบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 46) แล้วสุ่มอย่าง
ง่ายตามสัดส่วนตามขนาดของโรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างดังนี้ ครูผู้สอนจำนวน 168 คน และ
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 140 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน. 2547 : 1-2)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

2.1.1 สถานภาพ จำแนกเป็น

- 1) ผู้บริหาร
- 2) ครูผู้สอน
- 3) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1.2 ขนาดของโรงเรียน จำแนกเป็น

- 1) โรงเรียนขนาดเล็ก
- 2) โรงเรียนขนาดใหญ่

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรแนวคิดของทาบา (1962 : 21) 4

ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มโครงการ

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นวางแผนการดำเนินงาน

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินงานตามแผนงาน

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินโครงการ

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ชุมชนทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มชน ชุมชน สมาคมและองค์กรในรูปแบบต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องรวมกัน เป็นกระบวนการที่ส่งเสริม ชักนำและสนับสนุนและสร้างโอกาสให้มีการตัดสินใจในกิจการใด ๆ และมีอิทธิพลต่อการดำเนินกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อประชาชน

2. ระดับการปฏิบัติงาน หมายถึง ความคิดเห็นของ ผู้บริหาร ครูผู้สอนและ คณะกรรมการสถานศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในทุก ๆ ด้าน ประเมินโดยมาตราส่วน ประมาณค่า ตามวิธีของ ลิเคิร์ต (Likert Type) ซึ่งมี 5 ระดับ คือ มากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) และน้อยที่สุด (1)

3. หลักสูตร หมายถึง กลุ่มวิชา แผนหรือแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถจัดการเรียนรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ได้เต็มศักยภาพ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2545 : 39)

4. **ห้องถิ่น** หมายถึง ห้องที่ใดห้องที่หนึ่งโดยเฉพาะรวมถึง หน่วยงาน องค์กร ภาครัฐ องค์กรเอกชน สถานประกอบการบุคคลในหน่วยงานในชุมชนนั้น

5. **หลักสูตรห้องถิ่น** หมายถึง มวลประสบการณ์ที่จัดขึ้น ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และคุณภาพการดำรงชีวิต โดยใช้ทรัพยากรห้องถิ่น ภูมิปัญญาและแหล่งเรียนรู้ในห้องถิ่นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้บนพื้นฐาน สภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของตนเองตลอดจนการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาต่างๆของห้องถิ่น

6. **การพัฒนาหลักสูตรห้องถิ่น** หมายถึง การที่สถานศึกษาขั้นพื้นฐานปรับปรุงหรือเพิ่มรายละเอียดเนื้อหา สาระ แผนการเรียนรู้ โดยจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับความต้องการของห้องถิ่นเป็น การพัฒนาหลักสูตรห้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1

7. **แหล่งเรียนรู้** หมายถึง ถิ่น ที่อยู่ บริเวณ บ่อเกิด สถานที่หรือศูนย์ความรู้ที่ให้ผู้เรียนเข้าไปศึกษาหาความรู้ ความเข้าใจ ความชำนาญซึ่งสามารถสืบค้นหรือได้รับการถ่ายทอด หรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น อาจเป็นได้ทั้งบุคคล สิ่งมีชีวิต หรือสิ่งที่ไม่มีชีวิตและอาจอยู่ทั้งในห้องเรียน ในโรงเรียนหรือนอกโรงเรียนก็ได้

8. **ผู้บริหาร** หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ หรือผู้รักษาการในตำแหน่งดังกล่าว ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1

9. **ครูผู้สอน** หมายถึง ข้าราชการครูและครูอัตราจ้างที่ปฏิบัติการสอนโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1 และ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ปีการศึกษา 2547

10. **คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน** หมายถึง บุคคลที่ได้รับคัดเลือกและแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1 และ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้อำนวยการสถานศึกษา

11. **โรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2** หมายถึง สถานศึกษาที่เปิดสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1

12. ขนาดโรงเรียน หมายถึง ขนาดของโรงเรียนที่จำแนกตามเกณฑ์ของจำนวนนักเรียน ดังนี้

12.1 โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่จำนวนนักเรียนไม่เกิน 300 คน

12.2 โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนเกินกว่า 301 คน
ขึ้นไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ใช้เป็นข้อเสนอในการพัฒนา ปรับปรุงประสิทธิภาพในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สำหรับโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1 และ 2
2. ใช้เป็นข้อเสนอในบริหารงานวิชาการ โดยเฉพาะการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1 และ 2 ด้วยกระบวนการที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY